**СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов**
**Факултет „Производствен и търговски бизнес”**
**Катедра „Икономика и управление на туризма”**

# МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

# ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

## Сборник с доклади

**Академично издателство „Ценов“**
**Свищов**
**2019**

**ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ**

**Почетен председател:**
доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

**Председател:**
доц. д-р Петя Иванова
**Членове:**
проф. д-р Марияна Божинова
проф. д.и.н. Милко Палангурски
доц. д-р Мариана Янева
доц. д-р Тихомир Личев
гл. ас. д-р Любка Илиева
гл. ас. д-р Любомира Тодорова
гл. ас. д-р Павлин Павлов

**МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ**

**Председател:**
проф. д-р Марияна Божинова – (България)
**Членове:**
проф. д-р Лариса Корганашвили (Грузия)
проф. д-р Алфред А. Розенблум (САЩ)
проф. д-р Алфонсо Варгас (Испания)
доц. д-р Петя Иванова (България)
доц. д-р Мариана Янева (България)
доц. д-р Татяна Манастерска (Полша)
доц. д-р Ю-Чен Чанг (Тайван)
доц. д-р Сергей Илькевич (Русия)
доц. д-р Насирли Бейтулла (Азербайджан)

**Технически секретар** – Емилия Станева

**ISBN 978-954-23-1764-7**

# СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. Петя Иванова
Вместо предговор ..... 9

Пленарен доклад
Проф. М. Божинова
АКТУАЛНИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ ..... 13

*ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ И ИНОВАЦИИ*

Prof. Andrey Zahariev, Assoc. Prof. Stoyan Prodanov, Head Assist. Prof. Emil Tsanov, PhD, Assist. Prof. Stefan Prodanov, PhD; Mariana Moneva-Dauo, Phd Student
PROJECT NOVAE AND INTERREG PROGRAMME – A NEW APPROACH FOR DEVELOPMENT OF THE LOWER DANUBE TOURIST DESTINATION ..... 27

Доц. д-р Петя Иванова, докторант Симеон Симеонов
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТУРИСТА, ПРАКТИКУВАЩ КУЛИНАРЕН ТУРИЗЪМ ..... 36

Доц. д-р Иванка Николова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАРАСТВАНЕ НА ПРИХОДИТЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО ..... 45

Доц. д-р Снежинка Кадиева
НЯКОИ НОВИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ХОТЕЛИТЕ НА БЪДЕЩЕТО ..... 53

Доц. д-р Ваня Василева, Йорданка Марчева
СЪВРЕМЕННИ ОСОБЕНОСТИ В РАЗВИТИЕТО НА РЕСТОРАНТЬОРСТВОТО В КИПЪР ..... 62

Доц. д-р Снежана Иванова, Александрина Енева
ИНОВАЦИИТЕ В НОВИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СВЯТ ..... 70

Доц. д-р Катя Илиева
РЕСУРСИТЕ НА СОЛЕНИТЕ ЕЗЕРА В АКВАТОРИЯТА НА БУРГАС И РОЛЯТА ИМ В РАЗВИТИЕТО НА АЛТЕРНАТИВНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ В РЕГИОНА ..... 81

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ИМИДЖА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ .....91

Доктор Никола Гайдаров, докторант Ралица Георгиева
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОДУКТИ НА ТУРОПЕРАТОРИТЕ
ПО ДЕЛОВИ И ХАЗАРТЕН ТУРИЗЪМ .....98

Ст. преп. Маргарита Панчева
С ГРИЖА ЗА КЛИЕНТА ПРИ ПОДГОТОВКАТА И ПРОВЕЖДАНЕТО
НА ОРГАНИЗИРАНИ ОБИКОЛНИ ПЪТУВАНИЯ ИЗ БЪЛГАРИЯ,
ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ФРЕНСКИ ТУРИСТИ.....108

Преп. д-р Севджан Сабриева
СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА
ИНФРАСТРУКТУРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ .....117

Докторант Данаил Алеков
ДИНАМИЧНИ И СТАЦИОНАРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОГРАМИ.....124

Докторант Илиян Дуков
ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ТЪРСЕНЕ НА
ОРГАНИЗИРАНИ ЕДНОДНЕВНИ ПЕШЕХОДНИ ЕКСКУРЗИИ.....133

Mohamed Mostafa Albaz
THE ROLE OF SMART HUMAN RESOURCES IN IMPROVING THE
EFFICIENCY OF LOGISTICS INVESTMENT IN SMEs .....141

*ТУРИСТИЧЕСКИ БИЗНЕС И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО*

Доц. д-р Генка Рафаилова
ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ КРЕАТИВНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО
И ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ .....151

Доц. д-р Мария Станкова
ВЪЗМОЖНОСТИ НА ИНДУСТРИЯТА НА ТУРИЗМА ЗА СОЦИАЛНО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО .....161

Доц. д-р Еленита Великова
АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА УДЪЛЖАВАНЕ НА СЕЗОНА
В БЪЛГАРСКИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ КУРОРТИ.....169

Gordana Stojmenović, проф. д-р Любчо Варамезов
ОПИТЪТ НА СРЪБСКИТЕ ПРОИЗВОДСТВЕНИ КОМПАНИИ
В LEAN ПРОИЗВОДСТВОТО.....179

Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Ася Панджерова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ, АНГЛИЯ И БЪЛГАРИЯ ..... 187

Гл. ас. д-р Галя Кушева
АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ В КУРОРТЕН КОМПЛЕКС ПАМПОРОВО ПРЕЗ ЗИМНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЕЗОН ЗА ПЕРИОДА 2017-2019 г. ..... 195

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
ДИНАМИКА НА СЕЗОННОСТТА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС ..... 203

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ ..... 211

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ИНОВАТИВНОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ФИРМИ ..... 218

Ас. д-р Любомира Тодорова
ПРОЯВЛЕНИЕ НА СИВАТА ИКОНОМИКА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР НА Р. БЪЛГАРИЯ ..... 227

Ас. д-р Павлин Павлов
ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ ..... 234

Ас. д-р Пламен Петров
ДИНАМИКА В РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2019 ГОДИНА ..... 241

Асен Божиков
КИБЕРАТАКИТЕ – СЪЩЕСТВЕНО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД ХОТЕЛИТЕ В ДИГИТАЛНАТА ЕРА ..... 248

Докторант Таня Рисемова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИ ОБЩИНИ ПО ТЕЧЕНИЕТО НА ДОЛЕН ДУНАВ ..... 256

Докторант Жаклин Коен
ПРОЦЕСНО УПРАВЛЕНИЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОПЕРАЦИИТЕ В ПРЕДЕН ОФИС ..... 264

Докторант д-р Владимир Бойчев
МЕДИЦИНСКИ ИЛИ МЕДИКАМЕНТОЗЕН ТУРИЗЪМ – ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ..... 272

Докторант Зорница Златанова
МАРКЕТИНГОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИ КОМПАНИИ, ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГА ..... 281

*ФИНАНСОВИ, ОТЧЕТНИ, ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ И СОЦИАЛНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА*

Доц. д-р Людмил Найденов, гл. ас. д-р Марияна Павлова-Бънова
МЕСТНИ ДАНЪЦИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС ..... 291

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ В ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ТУРИСТИ ..... 301

Доц. д-р Галя Иванова - Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА БЕЗПЛАТНА ХРАНА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ..... 311

Ас. д-р Йордан Стефанов Йорданов
ПРОБЛЕМИ ПРИ ПЕНСИОННОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗАЕТИТЕ В ТУРИЗМА ..... 318

Изследовател д-р Александрина Александрова АНАЛИЗ НА БАЗИСНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТНОСНО ТУРИЗМА В СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ..... 326

Докторант Росен Колев
НЕОБХОДИМОСТ ОТ НОВИ ПОДХОДИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО НА СЕБЕСТОЙНОСТТА ..... 334

Докторант Димчо Шопов
ВЛИЯНИЕ НА ВИСОКАТА ДЪРЖАВНА ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ ВЪРХУ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИЯ НА СТРАНИТЕ ОТ ЕС ..... 342

Докторант Борислава Славова-Петкова
СОЦИАЛЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ ..... 351

*МАРКЕТИНГОВИ, ТЪРГОВСКИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ НА ТУРИЗМА*

Проф. д-р Светла Ракаджийска
СИМВОЛИКА И КОМУНИКАЦИЯ ЗА ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....359

Проф. д-р Стоян Маринов, д-р Галина Илиева
ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....368

Доц. д-р Иван Марчевски, доц. д-р Ваня Григорова
МАРКЕТИНГОВИТЕ МРЕЖИ ОТ ФИРМИ – СЪВРЕМЕННА ТЕНДЕНЦИЯ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ .....375

Assoc. Prof., PhD Tatiana Manasterska, The President Stanislaw Wojciechowski
MANAGING AND MEETING THE DEMANDS OF OLDER TOURIST MARKET.....384

Доц. д-р Галина Захариева
ПРИНОС НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА .....390

Доц. д-р Искра Пантелеева
СТРАТЕГИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИЗМА – НЯКОИ МЕТОДИКО-ОРГАНИЗАЦИОННИ ВЪПРОСИ..398

Доц. д-р Мариана Янева, доц. д-р Николай Цонев
КОНСУЛТАНТСКА ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН .....404

Доц. д-р Соня Алексиева, Росен Петков
КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО НА УСТОЙЧИВОТО ХРАНЕНЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО – ПОТРЕБИТЕЛСКИ ПОЛЗИ, ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ.....414

Доц. д-р Иван Желев
ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ФАСИЛИТИ МЕНИДЖМЪНТА НА ХОТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ.....423

Доц. д-р Пенка Горанова
КОНЦЕПЦИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ХОТЕЛСКИ КОМПЛЕКС.....431

Доц. д-р Анатолий Асенов, докторант Зорница Крумова
ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТРЕЛСТВА И ПРЕД ЛИДЕРСТВОТО В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР.....439

Гл. ас. д-р Емил Николов
ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ОТ ИНТЕГРИРАНЕТО НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНУДСТРИЯ НА БЪЛГАРИЯ .....447

Гл. ас. д-р Маргарита Мишева
ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ В ТУРИЗМА – ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦИИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....454

Гл. ас. д-р Надежда Веселинова
ГЪВКАВОТО ЛИДЕРСТВО – ФАКТОР ЗА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ В ТУРИЗМА .....462

Гл. ас. д-р Зоя Иванова
ФОРМИРАНЕ ПОВЕДЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ .....468

Гл. ас. д-р Милен Динков
СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ.....475

Гл. ас. д-р Галя Георгиева, гл. ас. д-р Иван Маринов
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ.....483

Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов
ТЕОРЕТИЧНИ МОДЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ.....491

Гл. ас д-р Светослав Калейчев
ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ РОБОТИЗАЦИЯТА И ТУРИСТИЧЕСКИЯ МАРКЕТИНГ.....499

Ас. д-р Бойчо Бойчев
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНСКИ СТРУКТУРИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС .....507

Доктор Веселина Портарска
МОДЕЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА РАЙОН РИЛА-ПИРИН, С ЛОКАЦИЯ БАНСКО .....515

Докторант Александър Димитров
ПРЕДИМСТВА НА МОБИЛНАТА ТЪРГОВИЯ (M-COMMERCE) В СЪВРЕМЕННОТО ХОТЕЛИЕРСТВО.....525

Д-р Мирослав Кръстев, ас. д-р Калоян Цветков
ОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ НАГЛАСИ ПРИ ПОСЕТИТЕЛИТЕ НА НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.....534

Докторант Кристина Георгиева
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПОЗИЦИОНИРАНЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ БЪЛГАРИЯ.....543

Докторант Йоана Огнянова
ВЛИЯНИЕ НА БРАНДИНГА НА КУЛИНАРНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА НА ТУРИСТИТЕ.....551

Докторант Ирина Карадакова
ИЗМЕРЕНИЯ НА ЛОЯЛНОСТТА В ТУРИЗМА.....557

Докторант Ивайло Иванов
АКТУАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ХОТЕЛСКИТЕ ОНЛАЙН РЕЗЕРВАЦИОННИ СИСТЕМИ.....566

Докторант Нина Костадинова
ЛИДЕРЪТ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЕКИПНАТА РАБОТА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ.....575

*ПРАВНИ, ИСТОРИЧЕСКИ И КУЛТУРНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ТУРИЗМА*

Проф. д-р Таня Парушева
ОПАЗВАНЕ И СЪХРАНЯВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ ЗА БЪДЕЩЕТО.....583

Доц. д-р Тихомир Личев
РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯТ И КУЛТУРНО ПОЗНАВАТЕЛЕН ТУРИЗЪМ ПО ДУНАВСКОТО КРАЙБРЕЖИЕ.....589

Доц. д-р Милена Стоянова, доц. д-р Ивайло Владев
СКАЛНИТЕ МАНАСТИРИ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ КАТО ТУРИСТИЧЕСКИ ОБЕКТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....597

Доц. д-р инж. Стойна Цвяткова, маг. Емилия Маринова
ПОТРЕБИТЕЛСКО ТЪРСЕНЕ И НЕОБХОДИМОСТ ОТ СЪЗДАВАНЕ НА ИНОВАТИВЕН МОДЕЛ ЗА ИНТЕГРИРАН ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ В СВИЩОВ, С ЕЛЕМЕНТИ НА КУЛТУРЕН, ДУХОВЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....605

Dr. Mahmoud Khalifa, Assoc. Prof
THE ANALYSES OF PUBLIC POLICIES FOR THE REVITALIZATION OF THE TOURISM SECTOR IN EGIPT AFTER THE 30th OF JUNE REVOLUTION....614

Д-р Константин Григоров
МЕСТНИ ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА И ТЕХНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ....620

*ПРОСТРАНСТВЕНИ И ЕКОЛОГИЧНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА*

Проф. д-р Константин Калинков
ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ КУРОРТИ ....629

Доц. д-р Петя Иванова
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА ЧРЕЗ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТИ ....640

Доц. д-р Марина Николова
УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ТЕРИТОРИИ ....651

Доц. д-р Иван Килимперов, доц. д-р Красимир Александров
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕЧКИ ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН „ТРАКИЯ“ ....658

Гл. ас. д-р Нели Веселинова, проф. д-р Веселин Бояджиев
ТУРИЗЪМ, РУРАЛИЗЪМ И ДЕМОГРАФСКАТА КАТАСТРОФА ....664

Гл. ас. д-р Румен Недков
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СВОГЕ ....673

Гл. ас. д-р Явор Станев
РАЗВИТИЕ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ СЕКТОР ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЖИВУЩИТЕ В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН ....680

Докторант Иво Балевски
СЕЛСКИЯТ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ - ЕДНА РАЗЛИЧНА ГЛЕДНА ТОЧКА....686

Докторант Владо Божилов
ДОБРИ ПРАКТИКИ В „ЗЕЛЕНА“ ПОЛИТИКА В ХОТЕЛИЕРСТВОТО..693

*ИЗСЛЕДВАНИЯТА И ПРЕПОДАВАНЕТО В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА*

Доц. д-р Александр Аверин
DIGITAL-СТРАТЕГИИ ПРОДВИЖЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ИНДУСТРИИ СПОРТА И ТУРИЗМА ..... 703

Старший преподаватель Юлия Иванова
ОСОБЕНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИМИДЖА И ПРОДВИЖЕНИЯ УНИВЕРСИТЕТОВ ТУРИСТКОГО ПРОФИЛЯ НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ ..... 711

Доц. д-р Ирена Емилова
МЕТОДЪТ „АНАЛИЗ НА СЛУЧАЙ“ ПРИ ПОДГОТОВКАТА ПО ДИСЦИПЛИНАТА „ЕКОТУРИЗЪМ И ИНФРАСТРУКТУРА“..... 719

Докторант Стилияна Басмаджиева
РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕТОДОЛОГИЧНА РАМКА ЗА АНАЛИЗ НА МАКРОУПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ ..... 724

Жилкова Ю. В., Макаренко З. В.
К ВОПРОСУ ОБ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ЗНАЧЕНИИ ЭКСКУРСИИ ..... 734

*СТУДЕНТСКИ НАУЧНИ ДОКЛАДИ*

Магистър Невена Руменова Лясковa
МУЗЕИТЕ НА ВЕЛИКО ТЪРНОВО - ОТ МИНАЛОТО ДО НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ..... 749

Бакалавър, Анжелина Василева
РАЗКРИВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В ПРИРОДНО-КЛИМАТИЧНИТЕ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ДАДЕНОСТИ НА ГРАД СВИЩОВ ..... 755

Студент Петя Костова
ИКОНОМИКАТА НА ПРЕЖИВЯВАНИЯТА И НЕЙНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ТУРИЗМА ..... 762

Студент Фелия Попова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМА..... 769

Студент Марта Лазарова
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ В ТУРИЗМА..... 776

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

# ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Свищов, 11-12 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

*Конференцията е посветена на 10-годишнината от създаването на специалност „Икономика на туризма“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов*

**ISBN 978-954-23-1764-7**

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

# ОПАЗВАНЕ И СЪХРАНЯВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ ЗА БЪДЕЩЕТО

**Проф. д-р Таня Парушева**
**Университет за национално и световно стопанство**
**Катедра „Икономика на туризма”**

***Резюме:*** *Научният доклад има за цел да анализира и дискутира необходимостта от опазване и съхраняване на ресурсите на културния туризъм за бъдещите поколения. Вниманието е фокусирано върху значението на опазването на културната среда. Откроени са причините за съхраняването на културното и историческото наследство за бъдещето. Специално място е отделено на научната и образователната стойност на наследството. Изследвано е многообразието на околната среда. Изтъкната е художествената значимост на историческите сгради. Посочена е икономическата стойност на културните места. Носталгията по наследството е разгледана като начин за завръщане към корените. Поставен е акцент върху национализма. Проучена е функционалната полезност на древните паметници. Авторът защитава тезата, че съхраняването на културното наследство е ценен ресурс за бъдещето.*

***Ключови думи****: културен туризъм, ресурси, опазване и съхраняване, бъдеще.*

## 1. Въведение

Културният туризъм често се смята за форма на туризма, насочена към околната среда. Това е вид туризъм с **особен интерес**. Посещенията, свързани с културния туризъм са важна част от масовия туризъм, който от векове се отразява върху **живота и културата**.

Според принципите на **устойчивия туризъм** е необходимо ресурсите да бъдат защитени, но на туристите също трябва да бъде позволено да им се наслаждават. По този начин, следва да се работи за създаването на **баланс** между използването и съхраняването на ресурсите.

**Обект** на изследване в научния доклад са ресурсите на културния туризъм. **Предмет** на изследване е опазването и съхраняването на ресурсите на културния туризъм за бъдещето. Научният доклад има за **цел** да анализира и дискутира необходимостта от опазване и съхраняване на ресурсите на културния туризъм за бъдещите поколения. За

постигане на поставената цел се решават следните **изследователски задачи:**

- изследване значението на опазването на културната среда;
- разглеждане на причините за съхраняване на културното наследство за бъдещето.

## 2. Значение на опазването на културната среда

Предвид въздействията на културния туризъм, особено важно е, че мениджърите в дестинациите разбират значимостта на *опазването на миналото*. Застроената околна среда е **невъзобновяем ресурс**. За разлика от горите и пасищата, наследството **не може да се генерира по биологичен начин** – веднъж загубило се, не може да се върне. Наследството се променя доста по-бързо под въздействието на човека. Следователно, за да се запази културното наследство, има нужда **да се спре рушенето** и да се предотврати по-нататъшното влошаване на исторически значимите паметници.

Идеята за **опазване на миналото** е от няколко стотици години. Писатели и природозащитници от XVIII и IX век отбелязват значението на опазването на зоните на дивата природа и пейзажите. С настъпването на индустриалната революция и бързата урбанизация през 1800 г., опазването на природата става особено важна тема на дискусия в книги, вестници и изкуство. През миналия век, тази всеобща **загриженост за опазване на миналото**, се е разпространила и в **културната среда** (Knudson et al., 2016).

## 3. Причини за съхраняване на културното и историческото наследство за бъдещето

Днес, миналото е по-значимо от всякога и е защитено, поради най-различни **причини**: *научна и образователна стойност, многообразие на околната среда, художествена значимост, икономическа стойност, носталгия, национализъм и функционална полезност* (Timothy, 2017).

### 3.1. Научна и образователна стойност

Първата причина е научно-образователната стойност на наследството. Историческите сгради, руините, древните паметници и нематериалните културни традиции **имат потенциал** да разкрият много неща за цивилизациите и техните традиции в по-ранните периоди. Останките и археологическите обекти **дават богатство от знания** не само за на-

чина на живот, социалните структури и човешките отношения с природата. Някои имат **определяща роля** за разкриването на *исторически данни и сведения* относно здравни проблеми, епидемии, бедност, конфликти и битки, ролята на половете, погребални практики и производството и потреблението на храна в древността. Механизмите за справяне и адаптиране на хората са били открити в голяма степен чрез **археологически проучвания и разкопки**. Чрез *дендрохронологията* може да се разкрие много за условията на околната среда в различни периоди от време, като наводнения, пожари, засушавания или охлаждания и други.

Свързана с научното значение е и **образователната роля на наследството**. Културните места са важен ресурс за формално и неформално образование. **Формалното образование** се отнася до ролята на наследството като *част от официалния курс на обучение*. Ученическите екскурзии и програмите в колежите и университетите, които се занимават пряко с културното наследство, са особено важни. Управление на музей, туристически услуги и пътувания са примери за програми, които акцентират върху културното наследство (Prentice, 2015, p. 147). **Неформалното образование** се отнася до *неофициално обучение*, което се провежда сред посетителите на историческите обекти. Начинът, по който един обект се представя на посетителите е важна част от възприемането на фактите и информацията, която им се предоставя. Важен аспект на неформалната образователна роля на обектите е, да напомня на обществото, че *негативните събития в историята не трябва да бъдат забравяни* – обектите, свързани с робството, музеите, лагерите от Втората световна война и други (Light, 2015, p. 121).

### 3.2. Многообразие на околната среда

Както вече отбелязахме, **архитектурната среда** е *невъзобновяем ресурс*, който не може да се регенерира. Някои наследства от миналото са прикрити или унищожени в полза на други. Миналото обединява различни минали неща, всяко едно с важна история, която да се разказва и да се вземат поуки. Опазването на миналото може да помогне за **прекратяване на безпричинното разрушаване** на историческите забележителности. По този начин, ще направи миналото по-реалистично и ще премахне някои предразсъдъци, свързани с **опазването и съхраняването на наследството**. Чрез усилията за опазване в регионален мащаб, могат да бъдат разкрити колониалното и местното минало. **Разнообразието на защитеното минало** прави дестинацията по-интересна и разширява ресурсната база (Lowethal, 2017).

### 3.3. Художествена значимост

Много места са важни по силата на своите **естетически качества**. Застроените наследствени имоти представляват недалечното минало, времето когато *строителството и дизайна* са били **изкуство**. Сградите са имали душа и е полагана голяма грижа тези имоти да се превърнат в **шедьоври**. Противоположно на това е масовото строителство на много невзрачни сгради, които виждаме днес. На тях им **липсва индивидуалност**, смисъл и хармония с мястото и времето.

Историческите сгради и древните паметници са несъмнени екземпляри на **прочути архитектурни стилове**. *Манастирът Баталха в Португалия* е виден пример за късния готически стил в архитектурата. Той е в списъка на **ЮНЕСКО** за световно културно наследство и е важна културна забележителност в Португалия. *Пантеонът и Колизеума* са два от най-добрите представители на древната римска архитектура, а *Тадж Махал в Индия* е илюстрация на индо-ислямския дизайн. Старите сгради по целия свят имат архитектурна история. Много от тях са известни като продукти на големия *творчески гений*. Те са се превърнали в **най-популярните туристически атракции** (UNESCO, 2018).

### 3.4. Генериране на приходи

**Икономическите последици** от културния туризъм са огромни. С широката *популярност* на културни места, събития и туристически атракции, много правителства осъзнаха потенциалните **финансови ползи** от развитието на културните ресурси. Това често води до мотивация за опазване на наследството, поради необходимостта от приходи. Опазването на миналото е добре за бизнеса и може да допринесе за **икономически растеж и стабилност на региона**.

Почти навсякъде **финансирането** за опазване на културното наследство е **недостатъчно**. В резултат на това, много от историческите места и забележителности сами търсят финансови средства (Timothy, et al., 2018).

### 3.5. Носталгия

Много наблюдатели смятат, че опазването на миналото е модерен социален начин за справяне с *неустойчивото настояще*. Предмети и сгради от миналото осигуряват **стабилност** в нестабилния свят.

Някои съвременни общества като *Япония, САЩ, Канада и Великобритания* са склонни да търсят **„фалшификацията" на градския**

**живот**. Те виждат селското културно наследство като основано на автентичното минало. Японското чувство за **национална идентичност** до голяма степен се дължи на селските райони на Япония. Това води до възраждането на народните музеи и земеделските села, посещавани от хора, които живеят в големите метрополиси на страната (Nurick, 2018).

Носталгията кара много хора да чувстват наследството като **начин за завръщане към корените си**. Хората често посещават исторически места с децата си. Те се докосват до предмети от миналото, които помнят от детството си или за които са им разказвали техните родители, баби и дядовци.

### 3.6. Национализъм

Голяма част от наследството е *защитено от властта*, като начин за създаване на **национална солидарност** към родината или **формиране на чувство за патриотизъм**. Еврейските групи са големи защитници на идиличната идея за отечеството. *Прославата на вярата, културата, музиката и храната* помага да се възхвали страната, като по този начин се изгражда солидарност между членовете на еврейския народ, разпръснат по света. Хърватo-американците, украино-канадците, чешко-американците, гръко-австрийците, турско-германците и други граждани по света, са *примери за еврейски групи*, които са успели да съхранят **силни връзки с родината** си чрез **запазване на езика** и **религията** в новата страна, в която пребивават. Това се постига в рамките на самата еврейска общност, чрез **пропаганда** (Tilden, 2016)

### 3.7. Функционално използване на ресурсите на културното наследство

**Функционалната полезност** на историческите сгради е друг важен стимул за тяхното опазване. Много често е по-ефективно да се разруши една стара сграда и да се построи нова на нейно място. За хората, които **ценят стойността на миналото** и искат да го запазят, подновяването на старите сгради, добавя **стойност и привлекателност** на градския или селския пейзаж и допринася за **благосъстоянието на общността** (Parusheva, 2017, p. 325).

Съществуват много примери как стари фабрики и хамбари са реновирани в много скъпи и модерни домове. В Онтарио хамбари и силози са превърнати в *магазини за сувенири*. В щата Върмонт няколко стари покрити мостове функционират като *занаятчийски магазини*. *Историческият музей* в Скоун, Австралия, сега се намира в стария затвор. В Европа и Северна Америка има стотици примери за използването на

стари влакове като *ресторанти и туристически жилища*. Електроцентралата в Рига, Латвия сега е място на *Музея на съвременното изкуство* на Латвия. Фабрики в и близо до Москва, вече функционират като *търговски центрове* (UNESCO, 2018).

**Заключение**

Връзката между културата и туризма отразява ролята и значението на националното културно богатство. Тя спомага за запазване на местния език и традиции и се използва в подкрепа на традиционния поминък и занаяти. Културният туризъм допринася за възстановяването на местното наследство и създаването на нови „местни културни индустрии". Съхраняването на културното наследство е ценен ресурс за бъдещето.

**ЛИТЕРАТУРА**


Knudson, D. M., Cable, T. T. & Beck, L. (2016). *Interpretation of Cultural and Natural Resources*. State College. PA: Venture.

Light, D. (2015). Heritage as Informal Education. In Herbert, D. T. (ed.) *Heritage, Tourism and Society*. London: Mansell, 117-145.

Lowethal, D. (2017). *The Past is a Foreign Country*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nurick, J. (2018). Heritage and Tourism. *Locum Destination Review* 2, 35-38.

Parusheva, T. (2017). Role of Cultural Resources for the Attractiveness of Destinations. *Scientific Journal of Economics and Finance*. Roma, Italy: Edizioni Magi, 323-327.

Prentice, R. C. (2015). Heritage as Formal Education. In Herbert, D. T. (ed.) *Heritage, Tourism and Society*. Mansell, London, 146-169.

Tilden, F. (2016). *Interpreting Our Heritage*. University of North Carolina Press: Chapel Hill.

Timothy, D. J. (2017). *Cultural Heritage and Tourism*. London: Routledge.

Timothy, D. J. & Boyd, S. W. (2018). *Heritage Tourism*. Harlow: Prentice Hall.

UNESCO (2018). *World Heritage*. Available at http://whe.unesco.org/en/about/. Accessed August 13, 2018.